

Alsónémedi Hírmondó

Alsónémedi Önkormányzatának tájékoztatója

XVIII. évfolyam

ünnepi szám

2008. március

Tisztelettel hívjuk és várjuk Alsónémedi lakosait

2008. március 15-én

10 órára a katolikus és a református istentiszteletre,
azt követően **10⁵⁰ órára** a Kossuth utcai iskolaépület falán
elhelyezett emléktáblához,
és **11¹⁵ órára** a Szabadság térre az

**1848-49-es forradalom és szabadságharc
160. évfordulója tiszteletére rendezendő
megemlékezésekre!**

Ünnepi beszédet mond:

Dr. György Balázs Alsónémedi polgármestere

Utassy József Zúg március

Én szemfedőlapod lerántom:
kelj föl és járj, Petőfi Sándor!

Zúg Március, záporos fényt ver,
suhog a zászlós tűz a vérben.

Hüvelyét veszti, borong a kardlap:
úgy kelj föl, mint forradalmad!

Szedd össze csontjaid barátom:
lopnak a bőség kosarából,

a jognak asztalánál lopnak,
népek nevében! S te halott vagy?

Holnap a szellem napvilágát
roppantják ránk a hétszer gyávák.

Talpra Petőfi! Sírodat rázom:
szólj még egyszer a Szabadságról!

Vörösmarty Mihály Szabad sajtó

Kelj föl rabágyad bő párnáiból
Beteg, megsibbadt gondolat!
Kiáltj föl érzés, mely nyögél
Elfojtott, vérző szív alatt!

Oh jöjjetek ki, láncra vert rabok,
Lássátok a boldog, dicső napot,
S a honra, mely soká tűrt veletek,
Derűt, vigaszt és áldást hoztatok!

„A mai kornak tárczája van emlékezete helyett; tárczája, a melybe szüntelen jegyez, jegyez, s a mit fel nem jegyzett, az rá nézve el van veszve.”

„... a mai nemzedék tudomása és emlékezete 1848czal kezdődik; mindaz, a mi ezelőtt történt, egy régi világban történt, mely el van temetve, el van feledve.”

Nehéz újat mondani 1848/49-ról. Hiszen leírtak már róla mindent. *Tárczáink* tele van jegyzetekkel, adatokkal: mi-kor, hol, kivel mi történt.

Van azonban valami, amit ezek a jegyzetek nem adnak át, pedig talán ugyanolyan fontosak, mint az adatok, a tények. Ezek pedig az érzelmek. Mit érezhetett az az anya, akinek a fiát vitték katonának? Mit érezhetett az a legény, akinek el kellett menni? Mit éreztek az emberek, amikor jó hírek jöttek és mit, amikor rosszak? Hogyan lehetett ezeket az érzéseket elmondani, amikor nem lehetett, nem szabadott beszélni?

Van egy nyelv, amit mindenki ért. Amit mindenki használhat, amivel bárki elmondhatja érzéseit: a zene.

A fenti idézet Színi Károlytól való. 1865-ben megjelent kottás daloskönyvének eloszavában írt a „mai” nemzedékről. A helyzet azóta sem lett jobb. Sot. Korlátlan lehetőségeink vannak az információk átadására. A tények rögzítésére. Az érzések mintha elvesznének. Pedig a zene szerepe most is ugyanaz. Mai dalaink, slágereink is az érzésekről szólnak. Csak éppen elfelejtjük a régieket. A történelemből adathalmaz lesz, amihez nem lehet kötödni, amit nem lehet szeretni vagy gyűlölni. Megtanulni lehet és elfelejteni. Idézzük hát fel az 1848/49-es szabadságharcot dalain keresztül! Érezzük át azokat az érzéseket, amelyeket 150 évvel ezelőtt érezhettek az emberek. Ne csak ismerjük, szeressük is történelmünket. Legyen a miénk a múltunk, annak minden örömeivel és fájdalomával együtt!

Dr. Mozsárné Zagyva Gabriella

2. Gyere pajtás katonának,
Téged tesznek kapitánynak.
Pár esztendő nem a világ,
Éljen a magyar szabadság,
Éljen, éljen a nemzet!

3. Akkor megyek katonának,
Ha leányok verbuválnak,
Pánfilókba kardot rántnak,
Avval, tudom, le sem vágna,
Éljen, éljen a nemzet!

4. Megállj német, majd megbánod,
Hogy a magyart mindig bánod,
Bőrödből csinállok dudát,
Azon fújom ezt a nótát,
„Laj de huncut a német”.

Köveskállya (Zala m.)

Gy.: Sebestyén Gyula 1906

Víg R. 1949:16. sz.

MR Hangszalagtár
Tóth L. Mihályné és Szaszko József (citera)

(lej.: Tari Lujza)

Szövegvariáns:
Bécs várában sír a német, jaj,
Bécs várában vígan lenni baj!
Mer a Lajta, Lajta Lajtán évek óta
Áthallik a Kossuth-nóta.

Lsz. 58 562
Tés (Veszprém m.)
Zugor József (35 éves)

Gy.: Békéfi Antal 1953

Hí a haza!

...Miért nincs minden fiadnak ezer kardja, ó hazám, mikor szükséged van reájuk...

A márciusi szép napok, a szabadságnak vér nélkül való kivívása alig múltak el, mikor már felhangzott a haza panaszos jajszava.

Századok óta velünk, mellettünk békeségben élő néptörzseket lázított fel a császári intrika, hogy feldarabolják a magyar hazáját.

A szerbek az ország déli részét akarták maguknak, a románok Erdélyt követelték, a horvátok is, bár századokon át mint testvérek éltünk együtt, el akartak szakadni tőlünk.

És valamennyit bécsi ellenségeink biztattak fel, mert attól féltek, hogy a magyar nép nagyon meg talál erősödni, kivívja a szabadságot.

A kárpáti erdők moraja, a Délvidékről felszáguldó szélvész, az erdélyi havasok friss lehelete mind azt zúgta a fülükbe: Vigyázz, magyar! Ellenségeid készülődnek! Vigyázz, szabadságod ellen és életedre törnek!

És az erdők zúgásából, a vizek morajából a szél sivításából kihangzott a szó:

Talpra magyar, hí a haza!

És talpra kelt a magyar nemzet.

Ekkor támadt a világ legvitézesebb katonája: a magyar honvéd.

Nem kötéllel fogták, nem eroszakkal viték a magyar fiúkat nehéz szolgálatra. Önként, maguktól mentek el. Megölelték, megcsókolták szüleiket, fejükbe nyomták a katonasípkát, s mentek a hazáért küzdeni, vérezni, meghalni.

A Nemzeti Múzeum előtt letúzták a zászlót, megszólalt a muzsika, s nyalka huszárok pengő sarkantyúval járták a verbunkos csárdást. Óriási tömeg gyült össze, s a katonák lelkes hangon szóltak az ifjúsághoz, hogy álljon be katonának, mert a haza veszedelemben forog.

Azonnal akadt egy barna fiatalember, aki odalépett a toborzókhoz:

- Káplár úr, itt vagyok, vegyen fel, katona akarok lenni!

A megszólított káplár azonnal a fejébe nyomott egy csákót, nagy parolát csapott a tenyerébe, megkínálta egy pohár borral, és így szólt:

- Kezedet adad, fiam, fejedben van a csákó, ittál a borunkból, a mienk vagy, a nemzet katonája vagy. Isten éltesse!

Egy asztalhoz vitték, ahol egy hadnagy ült.

- Hogy hívják?

- Brandl Károly, jogász.

- Éljen, éljen! – kiáltott a nép.

Ez a német nevé, de magyar szívu fiú volt az első honvéd. Mire ot beírták, tizenöt-husz fiatalember koccintott a toborzó huszárokkal. Asztalos legény, aki most jött a muhelyből, jogász, orvosnövendék vagy tanárjelölt, aki az egyetemről sietett oda, tolongott a toborzóasztal körül. A bolti szolgák ledobták a zöld kötényüket, fel-

húzták a vasárnapi fekete kabátjukat, és beálltak katonának. A városi utcásepre, ha fiatal volt, odaadta öregebbik társának a seprut, hogy vigye haza, o már nem söpör többet, inkább majd az országból söpri ki az ellenséget, beáll katonának.

Tipula, a jogászok öreg tanára azt kezdte észrevenni, hogy nagyon fogy a diák a teremben.

- Felolvasom a névsort – szólt haragosan -, hogy megtudjam, kik nem jöttek el az órára.

- Ne tessék olvasni, tanár úr – szólt az egyik jogász, aki nem volt más, mint Bárdy Gazsi.

- Már ugyan miért ne? – kérdezte az öreg úr.

- Hiába olvas, holnap még kevesebben lesznek.

- Itt mernék hagyni az egyetemet, a tanulást engedelem nélkül? – szörnyülködött az öreg.

- Nagyobb úr parancsol most, mint a tanár urak – felelt bátran az ifjú ember.

- Ugyan kicsoda? – kérdezte Tipula.

- A hazaszeretet! – felelte Bárdy büszkén.

A jogászok zajosan éljeneztek. Tipula úr lehajtotta a fejét. Érezte, hogy az ifjú embernek igaza van. Ekkor zendült meg az egyetem előtt a toborzó katonák muzsikája.

Isten áldja meg, tanár úr! – kiáltottak az ifjak, s egy szempillantás alatt üres lett a terem.

Tipula utánuk nézett búsan, hosszan. Hej, ha o fiatal volna, bizony még o is elmenne velük. Az asztalra könyökölt és gondolkodott. Egyszer csak sírást hall. Föltekint. Az iskolában csak egy szál fiatalember maradt, az is keservesen zokogott.

- Hát maga miért maradt itt? – mordult rá Tipula. – Azt hiszi, hogy egyedül magának előadást fogok tartani?

Az ifjú jogász bánatosan nézett öreg tanárára. Szeme tele volt könnyel. Nagyon sóhajtott.

- Hagyja el, tanár úr, én sánta vagyok, engem nem vesznek be katonának.

Odalent az utcán szólt a muzsika, a katonák és diákok kurjongattak, majd odább haladtak, és egyre messzebb és messzebb mentek, a zene lassan-lassan csendesedett... Az öreg tanár és ifjú jogász pedig egymásra néztek, és az egyiknek tekintete ezt mondta: „Ha én ifjú volnék!”

A másiknak a tekintete mintha ezt mondta volna:

„Ha én nem volnék sánta!”

... Bizony, fiaim, csak az öregek és nyomorékok maradtak itthon, a többi, akiben bátor lélek lakott, mind elment katonának.

És a katonasorban, a honvédszászló alatt egymás mellett lépegettek a parasztfiú és az úrigyerek... A szegény ember fia és a gazdag ember fia... Az egyik finom ruhában, a másik goromba, durva ruhában... de itt mind egyformák lettek, ugyanazt a honvéduhát húzták rájuk... Testvérek, bajtársak lettek, akik szerették egymást.

Ózvegy Bárdyné sápadtan járt-kelt szobáiban. Hallotta a trombitaszót, a dobpergést, az ifjú katonák ide-oda vonulását... érezte, hogy a haza tole is áldozatot fog kívánni. És egy napon csakugyan – kinyílt az ajtó, és

veres zsinóros, kávébarna atillában, szuk, kék nadrágban betoppant Gazsi. Megölelte az anyját, kezét csókolt neki, és így szólt:

- Bocsáss meg, édes jó anyám, hí a haza, hitvány, gyáva legény volnék, ha itthon maradnék a kuckóban.

Anyja nem szólt semmit, csak ráborult.

- Isten áldjon meg, édes fiam – felelt aztán, miközben Gazsi fejét simogatta -, nem tartóztatlak. Tedd azt, amit a szíved parancsol. Menj a haza hívására.

Gazsi megfogta Pistának és Gyurinak a kezét és így szólt:

- Kedves jó anyám, marad még magának két fia itthon, akikben öröme telik. Én azért megyek háborúba, hogy bajtársaimmal legyozzuk az ellenségeinket, s mire öcséim felnőnek, újra béke és nyugalom legyen az országban, hogy ok dolgozhasanak a haza javára.

Gyuri dacosan nézett maga elé.

- Jobban szeretnék én is a háborúba menni – mondá elkeseredve – de ti minden ellenséget el fogtok pusztítani, mire én felnövök, nem marad semmi.

- Örülj neki – felelt a bátyja nevetve -, bár ki lehetne a földrol pusztítani minden ellenséget!

- Igen ám - felelt a makacs Gyuri -, de akkor nekem már dicsőséget se hagytok.

- Békében éppoly dicsőséget lehet szerezni, mint háborúban, csak jól kell tanulni és dolgozni.

De Gyurka csak nem nyugodott bele, s ha Vidor Palival összeültek, mindig azon tudottek, hogyan lehetnének ok honvédek.

... Dél-Magyarországon kitört a lázadás, a magyarok és a hozzánk hu svábok falvait a szerbek elkezdtek gyűjtogatni.

Este jött a parancsolat, hogy a honvédek induljanak a szorongatott honfitársak segítségére. Pesten már akkor készen volt az 1. és 2. honvédszászlóalj. Mindegyik ezer emberből állt. Még nyolc zászlóalj toborzottak az ország különböző vidékein. Volt már ekkor a hazának ebben az első zászlóaljban tízezer honvédje.

Lobogtak a zászlók, o mi szépen lobogtak, harsogtak a trombiták, peregetek a dobok. Az egész város ujjongott, kalapot, kendőt lobogtatott, s szerencsét kívánt a harcfiaknak, mikor kivonultak Pestre... Minden honvédek piros virág volt a mellére tűzve, zöld gally virított a csákója mellett, boldogan és büszkén lépkedtek, mikor a zenekar a Rákóczi-indulót játszotta.

...Bárdy Gazsi az első zászlóaljban volt. Puskája végére tűzött csákóját magasra tartotta, s úgy köszönt utoljára az édesanyjának, aki Pistával és Gyurival a hajóállomásig kísérte.

Hazádnak rendületlenül

Légy híve, oh magyar...

Így vonultak föl az első ifjú honvédek a háborúba. Hej, hányan nem látták közülük többé a szép fővárost s a Gellért-hegy mohos sziklafalát s mindazokat, kik érettek aggódtak!

(részlet **Rákosi Viktor**

„*A hos fiúk*” című ifjúsági regényéből)

Petőfi Sándor: Forradalom

Vajda János Önkéntes dala

Haloványul a gyáva szavamra... dalom
Viharodnak előjele, forradalom!

Hol élésnek, a domb neki trónja legyen
S gyakoroljon erőt siri férgeiden!

Szomorúk az idők, a napok feketék,
Odahagytak atyáid, o nemzet, o nép!

De te, oh haza, nem hagyod el magadat,
Haragod tüze arcaidon kigyulladt,

Csak azért szakítád le bilincseidet,
Hogy újabb nehezebb vas eméssze kezéd.

Kezed ott van a kardon, a markolaton...
Ki fog élni, ha nem te, dicsőn, szabadon?

Fődi még beteg arcod az egykori por,
S íme sorsod újonnan porba tipor.

Szaporán, ide, kedvesem, ajkaidat,
S te fiú, szaporán ide a poharat!

Nem a sors, nem a sors, de saját fiaid
Akaratja, mi újra lealacsonyít.

Mire elfogy a bor, mire csattan a csók,
Jeladásra emelhetik a lobogót.

Ez a vétek amily cudar és iszonyú,
Iszonyúbb legyen érte az égi bosszú!

Haloványul a gyáva szavamra... dalom
Viharodnak előjele, forradalom!

Lealázod-e, oh haza, szent fejedet?
Piszok ülje a hír koszorúja helyett?

Felül a lovára, kard oldalára.
De sok szöke, barna kislány szíve fáj utána!

Mielőtt az erőszak igába fogat,
Kaszabold le, hazám, nyakadat te magad.

Édesanyám, lelkem, ne sirasson engem!
Magyar földért, szép hazámért folyik
piros vérem.

Tegye láncra a zsarnok a holttetemet,
Diadalma legyen temetői menet.

A szép szabadságért meg egy barna lányért,
Háromszínű magyar zászló oltalmazásáért.

Isten hozzád apám, anyám, kedvesem:
A hazáé a legelső szerelem,
A szabadság harcaiba elmegyek,
S vissza csak a győzelem hoz engemet!

Emelkedik a szabadság zászlója,
Ki ne menne, ki ne menne alája?
Hej, leéltük a keserves időket,
Mikor érte meghalni sem lehetett!

Keljetek föl régi sírok lelkei,
Elrabolt szabadságunknak hősei!
Nézzetek ránk, s vigasztalva légyetek,
Nem hiába folyt el a ti véretek!

Nincs ugyan már a magyarban annyi vér,
Mennyi eddig elfogyott a hazáért,
Haj, de ami kevés magyar vér kering,
Szabadságért kifolyt vérből származik!

Isten hozzád apám, anyám, kedvesem:
Szabadságé a legelső szerelem:
Szent szabadság, ha te nem lehetsz miénk,
Sírjainkon miénk lesz a dicsőség.

